

Heterocerus

NR. 14

Nyhedsbrev for
danske
Coleopterologer

April 2004

Entomologisk Årsmøde 2004

Af
Jan Boe Runge

I år var det Fynske Entomologer der stod for dette arrangement -der foregik lørdag d. 13. og søndag d. 14. marts- på Tornbjerg Gymnasium i Odense.

Mødelokalet, der i det daglige er skolens aula og kantine, var indrettet med udstilling af medbragte insekter anbragt i kasser.

Der var planche- og temaudstilling der kunne bese. Peder Skou viste udklip af artikler og notitser om indsamling af insekter, samt om to netop nye sommerfuglearter (Xanthorhoe-arter) for videnskaben. Palle Jørum havde medbragt et par kasser med beskrevne rødlistede løbebiller.

Kurt Højgaard viste de europæiske randøjer, Coenonympha. Tom Nygaard Kristensen viste 4 plancheudstillinger om sommerfugle i naturen. Bjarne Skule havde en udstilling om Noctuiden fra Kreta og Karl Erik Stovgaard én om emnet 'Fra det sydlige Småland'.

Den værste tørst og sult kunne stilles i Café Flyvehullet, hvor der i løbet af eftermiddagen var mulighed for at købe kaffe, te, wienerbrød og sandwiches samt øl, vin og vand.

Mødet blev åbnet

ved formanden for Fynske Entomologer, Michael Kavin, der bød velkommen med ønsket om et godt årsmøde.

Herefter havde omkring 80 - 85 fremmødte entomologer fri lejlighed til at bese de udstillede insekter og tema-udstillinger.

Side 1

*

for at drøfte faglige emner, der var således stillet et par mindre lokaler til rådighed for mindre interne møder, dette benyttede billefolket sig af.....

Billemødet

blev som traditionen tro holdt midt på eftermiddagen.

Det foregik i et af de mindre lokaler, samt i auditoriet, hvor følgende billefolk var til stede: Palle Jørum, Jonas Kristensen, Sigvald Kristensen, Henning Liljehult, Viggo Mahler, Torkild Munk, Maria Sloth Nielsen, Jan Pedersen, Jan Boe Runge og Søren Tolsgaard.

Efter at vi havde siddet og småsludret lidt blev Viggo valgt til ordstyrer, og forfatteren af dette skrift fik besked på at nedfælde de vigtigste guldkorn.

Følgende emner blev drøftet:

Heterocerus

Regnskabet blev fremlagt, og Palle kunne fremvise et overskud på kassebeholdningen på kr. 197,-, revisionen ved Viggo samt de fremmødte kunne således godkende regnskabet.

Der blev herefter aftalt af udgive nok et nr. af Heterocerus. Der blev for at dække yderlige udgifter, indsamlet kr. 10,- pr. deltager (øvrige modtagere af Heterocerus bedes indsende dette kontingentbeløb til redaktionen, evt. som frimærker).

Redaktionen kunne oplyse at der var indkommet flere indlæg, samt at der var et eller flere undervejs.

Ekskursion med nordtyske billefolk

Viggo oplyste at nu måtte han nok snart få inviteret 'tyskerne' og få arrangeret den længe ventede fællesekskursion.

Fælles ekskursion til det mørke Jylland

Der blev aftalt en ekskursion på langs i Jylland med emnet 'Løbebiller', med start ved Bygholm Å vest for Horsens..

Hjemmeside

I forbindelse med snakken om tyskerne blev der oplyst at nordtyskerne har udarbejdet en hjemmeside. Senere på mødet, i auditoriet, blev denne hjemmeside beset. Man var enige om at en sådan kunne vi også bruge. Der blev vist en beskrivelse og prikkort af de enkelte arter.

Adressen er: entomologie.de/hamburg/karten

Redaktionen af 'Fund af biller i Danmark 2003'

Efter en drøftelse frem og tilbage blev vi enige om hvem der skal stå for dette projekt, følgende ønskede at deltage: Jan P, Palle og Ole Vagtholm (sidstnævnte havde grundet fravær på forhånd tilkendegivet at han gerne vil deltage).

I disse mail-tider blev vi enige om at fristen for indsendelse kan ligge senere end tidligere (hold dig dog orienteret hos redaktionen).

*

*

*

*

Billefortegnelsen

Et emne der gav anledning til nogen drøftelse. Hvor langt er man nået? Hvem arbejder på hvad? og meget mere!

Det viste sig at flere af de fremmødte faktisk sidder og laver deres 'egen' billefortegnelse. Det vil sige dobbeltarbejde. Sigvald har arbejdet en del med at lægge oplysninger ind på en database, og Jan R er godt i gang med et tilsvarende arbejde, som han sagde: et arbejdsmateriale til eget brug, men dog ikke mere end at andre kan anvende materialet (dette materiale blev senere vist, på pc, i auditoriet). Der blev drøftet om en fremtidig fortegnelse skal komme i en traditionel "papirudgave" eller den snarere skal foreligge i IT-version.

Den sidste model har den fordel, at fortegnelsen så kan laves skridt for skridt og de enkelte familier lægges ud på hjemmesiden (Zoologisk Museums, hvis de en villige hertil) efterhånden som de bliver færdige.

Man blev enige om at koordinere arbejdet. Jan P ønskede ikke at fortsætte med arbejdet med fortegnelsen, da han finder det urimeligt at der p.t. 'foreligger' et materiale der ikke ønskes anvendt af flere af deltagerne.

Rødlistearbejdet

Palle orienterede om rødlistearbejdet og fremviste i auditoriet på pc nogle eksempler på hvorledes listen kommer til at se ud

Rødlisten på DMU's hjemmeside:

http://www.dmu.dk/1_Om_DMU/2_Tvaer-funk/3_fdc_bio/projekter/redlist/redlist.asp

11. europæiske Carabidolog-møde

Maria orienterede om det 11. europæiske Carabidolog-møde på Århus Universitet sidste sommer. Hun oplyste at det er et arrangement der foregår hvert år, mellem forskellige lande.

Emnet er løbebiller hvor hovedemnet denne gang var 'Surprises in Carabidology'. Det var en gennemgang af mange nye metoder og ny forskning, for at få et indblik i hvad der rører sig i EU.

Hun oplyste også at der sideløbende blev afholdt en ekskursion til Mols, 'Strandkær', her bemærkede hun at de deltagende udlændinge var yderst interesseret i vore almindelige Carabus-arter, det lader til at de er noget sjældnere hvor deltagerne kommer fra.

Hun bemærkede at mødet ikke var det helt store tilløbsstykke fra dansk side - ærgerligt!

Til sidst ønskede hun at fortælle om en snak hun havde haft med en hr. Sklodowski der er redaktør af et (forholdsvis) nyt entomologisk tidsskrift: Baltic Journal of Coleopterology, som efter det oplyste er et ret interessant tidsskrift. Tidsskriftet er interesseret i at modtage manuskripter.

Heterocerus-redaktionen modta-

Side 3

*

*

*

*

ger gerne en anmeldelse af tidskriftet, fx til det næste nummer.

Senere på dagen

kl 18.00 var der i et tilstødende lokale dækket op til en lækker varm buffet. Det var skolens kok der stod for dette arrangement. Snakken gik derefter videre til sent på aftenen.

Næste dag

om søndagen, mødtes man igen. Nu i auditoriet hvor der var en række korte foredrag. Emnerne var om sommerfugle, lige fra de nye bestemmelser om de frivillige fredninger, om nye arter, biologiske iagttagelser, sukkerlokningsnøre og emnet 'Entomologen - en truet art'.

Et lille men tidsbesparende redskab til montering af biller på karton.

Af

Hans Gønget

Gennem mange år har jeg haft stor glæde af et lille redskab, som er en kombination af limpensel og præparérnål.

Tag en god mårhårspensel (spids) i den lille størrelse, stik en mindre synål omvendt ind i penslen, der hvor hårene sidder og bøj den yderste halvdel eller trediedel

af nålen nedad ca 45 grader.

Hvad kan den så bruges til?

Jeg går ud fra, at de fleste, som monterer mindre og mellemstore biller på karton, gør det under en standlup eller et stereomikroskop. Man lægger dyret på ryggen og pensler ben og følehorn ud til siderne, mens man holder dyret fast med en strimmel karton eller en anden pensel.

Hertil er en flad pensel i øvrigt meget nyttig. Når billens ben og følehorn vender så meget som muligt i de rigtige retninger, tager man et passende stykke karton og smører lim på hele den yderste del, der, hvor billen skal sidde. Her er en flad pensel igen nyttig, da man kan dække kartonen i et strøg. Kartonstykket presses let ned over dyret og vendes rundt, så dyret komme opad. Så er man klar til finmontering af ben og følehorn, og jo hurtigere man kan gøre dette inden limen tørrer op, jo bedre.

Det er her den kombinerede pensel og præparérnål kommer ind i billedet. Kom lidt lim på penslen og begynd at rette krop, ben og følehorn til med nålen. Svæver et ben, kan man ofte trække det ned på kartonen med penslen under fodsålen, hvorefter man straks drejer penslen en halv gang rundt og bruger nålen til at finjustere ben og fod med. Kommer man til at mangle lim på penslen eller et sted på kartonen, kan man nemt låne lidt fra et andet sted på kartonen,

Side 4

*

*

*

*

hvor det ikke skal bruges. Bøjningen på nålen gør den mere fleksibel og man kan arbejde på begge sider af dyret uden at behøve at dreje det rundt.

Fordelen ved denne kombinerede pensel og preparérnål er, at man ikke behøver at skulle skifte om på limpensel og preparernål, men blot kan dreje redskabet. Man undgår således også på noget tidspunkt at skulle have øjnene væk fra præparatet, hvilket i sig selv er særdeles tidsbesparende.

Prøv det!

Formentlig (og forhåbentlig) vil mange billefolk smile lidt overbærende til noget af det ovenstående og velkendte, men tro mig, jeg har gennem tiderne set selv rutinerede billefolk sidde og kæmpe krampagtigt med tidskrævende, uhyrlige og upraktiske monteringsmetoder, blot fordi man aldrig har fået talt med sine kolleger om, hvordan de gjorde.

PS.: Og så er vi vel alle gået over til at bruge celluloseklister i stedet for tragant? Det har vi vist talt om før!

Olaf Gudmann Christiani

– portræt af en fynsk billesamler

Af
Palle Jørum

Olaf Gudmann Christiani blev født den 14. september 1877 og er dermed rent kronologisk nr. 2 af de 3 ”store gamle” coleopterologer, der har boet og indsamlet biller på Fyn med omgivende øer; de øvrige er N.P.Jørgensen (1843-1910) og K. Hartvig Jensen (1907-1957).

Den viden vi som billefolk hidtil har om Christiani, kan først og fremmest tilskrives den nekrolog over ham som August West skrev i Entomologiske Meddelelser i 1947, men også hans mange gode billefund, der blev publiceret af West i samme tidsskrift (West, 1933, 1940-41 & 1947), er med til at komplettere billedet af ham.

Desværre efterlod Christiani sig ingen skriftlige arbejder, og heller ingen ekskursionsbøger.

I foråret 2003

- **lykkedes det mig**

at få kontakt til flere af O.G. Christianis efterkommere, dels til en af hans sønner, Frode G.Christiani i Allerød, dels til flere af hans børnebørn. Med hjælp fra familien – og i særdeleshed fra Frode G.Christiani - der hermed takkes for stor imødekommenhed, er det

Side 5

*

*

*

*

*

Portræt af
Olaf Gudmann Christiani

blevet muligt at tegne et noget mere detaljeret portræt af en af de mest aktive billesamlere der har virket på Fyn.

Christiani blev født på Søllerødgård

i Holte nord for København, som nummer 5 i en søskendeflok på 10. Allerede i 1878 flyttede familien imidlertid til Hovedgården Stens-

mark ved Fornæs Fyr nord for Grenå, hvor faderen blev forpagter under godset Katholm. I disse herskabelige omgivelser blev de sidste 5 børn født, og det var her i den varierede og storladne natur på tippen af Djursland, Christiani fik sin opvækst – og måske hentede inspirationen til sin senere passion for billerne.

Skolekandskaberne blev erhvervet på den måde at ”en skolefrøken klarede noget”, som Frode Christiani beretter, og ”far og hans brødre red derpå til skole i Grenå”.

At skolegangen bar frugt, ses af at både Christiani selv og flere af hans brødre fik mar-

kante karriereforløb. En af brødrene, Harald, blev uddannet til farmaceut og giftede sig med apotekerdatteren i Grenå, Inger Krogh – en søster til August Krogh. De kom til at bo i et palads på Jawa, hvor Harald blev generaldirektør for et hollandsk firma der ejede sukkerplantager på øen. Siden etablerede han frugtplantagen JAWA i Fredensborg.

En anden bror, Axel, blev ingeniør og anlagde Shell-depoterne ved norske havne og blev direktør for norsk Shell. Han var ligesom Olaf meget

Side 6

*

*

*

optaget af naturen – med fugle som sit interessefelt – og efterlod sig ved sin død i 1931 en betydelig samling af fugleskind. Frode Christiani fortæller, at han for nogle år siden fra Haslev Gymnasium erhvervede en vandrefalk, der stammede fra hans onkel Axels samling, skudt på Stensmark ca. 1900. ”Hans belgiske enkelt-løbende haglggevær med tilhørende ammunitionskasse med patroner, krudtmål og hagldåse har jeg netop foræret Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum”.

Olafs yngre bror Christian skulle efter planen have overtaget Stensmark, men ved faderens tidlige død kom han i stedet til faderens ejendom Bøllingsø, vest for Silkeborg. Frode Christiani fortæller at hans onkel her ”ved sine søskendes hjælp rejste bygninger – på heden – i sand pionerånd”. ”Fra Bøllingsøes 300 avlsgæs leveredes daggamle gæslinger til hele landet”.

Også Christian var udpræget naturkyndig, og ”kandidaten”, som han blev kaldt på egnen, var vært for mange interessante mennesker. En af dem, der hyppigt kom på besøg, var zoologen, docent R.H.Stamm, som har forevigtet stemning, personer og natur i talrige fremragende fotografier. Frode Christiani tilbragte i skoleårene i 1930’erne altid sommerferierne på Bøllingsø’s 300 tdr.land land udtørret søbund, der førhen var landets højest beliggende sø.

For Olaf selv gik det sådan, at han allerede som 16-årig kom ud at sejle,

først for Thingvalla-Selskabet, senere i en årrække for Ø.K., hvor han blev uddannet til skibsfører, og hvor han som kaptajn bl.a. sejlede på Dansk Vestindien, men også på Østen.

August West skriver i sin nekrolog over Christiani: ”Paa sine Rejser i Østen samlede han baade Insekter og Hvirveldyr, som han gav til sin gode Ven Docent Stamm, med hvis Samling de senere er kommet til Zoologisk Museum. R. H. Stamms morsomme Afhandling om Rhipidius, Kakerlak-Snylteren, er et Resultat af Christianis Indsamlinger.”

På en af turene til Dansk Vestindien,

hvor han var styrmand på ”Samui”, traf han Inga Charlotte Qvist, som kom fra Nyborg, og som var inviteret til Dansk Vestindien af guvernørfruen på St. Croix. Inga Qvist var en af 3 døtre efter en sagfører som var godsforvalter på Holckenhavn syd for Nyborg. De to blev gift i Malmø i 1913, og bryllupsrejsen gik til Oslo hvor parret besøgte Olafs bror Axel.

I 1920 opgav

Olaf Christiani livet til søs

og ”gik i land”, idet han blev ansat i det daværende Overskibsinspektorat i København. Familien boede i en villa på Hovmarksvej i Charlottenlund.

I 1924 søgte og fik Christiani stillingen som skibsinspektør i

Side 7

*

*

*

Svendborg – en stilling som indebar at han skulle forestå godkendelser af skibenes sikkerhedsmæssige udstyr. Hans ansvarsområde var Fyn og Sønderjylland. Bopælen i Svendborg blev Rønneallé 12. Olaf og Inga fik 3 sønner sammen: Torben, der blev politiasessor; Axel, der blev ingeniør; og Frode der blev lærer. Ægteskabet holdt dog ikke; parret blev skilt, vistnok omkring 1930, og Olaf Christiani indgik siden et nyt ægteskab.

Christiani's karriere som billesamler

tog først sin begyndelse efter at han havde bosat sig i Svendborg, og hans indsamlinger var koncentreret til Svendborg-egnen - det daværende Svendborg Amt. Blandt de steder han samlede, kan fremhæves Engene, Græsholmene, Hvidkilde, skovene syd for Kirkeby, Holmdrup Mose og Turø; men også på øerne Tåsinge, Langeland og Ærø foretog han indsamlinger - Ristinge Klint var han således, ikke uden grund, meget begejstret for.

I løbet af årene i Svendborg lykkedes det Christiani at opbygge en "en ret betydelig Samling af danske Biller, indeholdende adskillige interessante Arter" (West), og netop fordi Christianis indsamlinger blev foretaget inden for et meget begrænset område, har samlingen stor værdi som lokalsamling. Frode G. Christiani fortæller følgende episode der belyser at det udelukkende var lokal-faunaen, som havde faderens interes-

se. En af de gange Olaf var på besøg hos broderen Christian på Bøllingsø fandt de en bille som Olaf tog op i hånden. "Den har jeg ikke set før. Nå, ja, det er jo også ... (og så fulgte navnet på billen på latin). Den er uhyre sjælden". Derpå fik billen et lille knips med fingeren, og væk var den. "Den er jo ikke fra Svendborg", lød det lakonisk - så havde den ikke Christiani's interesse.

På spørgsmålet om hvorfor det mon lige netop blev billerne, der fangede interessen, huske Frode Christiani at faderen – med reference til en kendt biskop i Århus – havde svaret at "sommerfugle er der så mange der samler på". Frode Christiani giver følgende erindringsbillede af faderen: "Far lavede en fin kasse med biller til mig; bare lille.

Fremstillet i fineste snedkeri af snedkermester Petersen, som alle hans egne fra skabet i verandaen. Systemet var: paraffin støbt i bunden, med nøje tilklippet hvidt papir over; billerne på snorlige rækker under det næsten lufttæt-sluttende låg i brunt ædeltræ; ruden kittet med brunt. Æske over æske. Messing-øskan til det første træk, dernæst sikkert greb i begge sider, dreje rundt og varsomt placere den kostbare last. Til højre sad far med ryggen til skabet, bøjet over mikroskopet med sit gråsprængte hår.

Med bagenden af den spæde sorte pensel, som tungen havde fugtet på håndryggen af venstre hånd, blev dyret løftet sirligt på plads på sit kartonstykke, hvor ganske lidt gum-

Side 8

*

*

*

*

miarabicum tog imod; fodstillinger og følehorn blev korrigeret med aende bevægelser med den fine pensel, som på glaskanten er strøget ren for overflødig væske. Kartonen klippes passende til og anbringes på den lille trækloids med hul, hvorpå den sorte nål med messinghoved trykkes lodret igennem. Derpå karton med data under dyret, evt. navn hvis det ikke fremgår af opstillingen”.

Christiani havde kontakt til adskillige af datidens førende coleopterologer, hvoraf flere kom på visit. West skriver i nekrologen over Christiani: ”De Entomologer, som havde Lejlighed til at besøge ham, blev gæstfrit modtaget af ham og hans Hustru, og han var altid yderst villig til at tage dem med paa Ekskursioner og vise dem sine Fangst-lokaliteter.” Et særligt varmt forhold havde han iflg. Frode Christiani til advokat Andersen i Haderslev, der af og til kom på besøg. Så blev der budt på gode sjusser og cigarer - de to havde det godt i hinandens selskab. Christiani besøgte også Andersen i forbindelse med embedsrejser. Også senere højesteretsdommer Victor Hansen besøgte en enkelt gang Christiani. Han var en helt anderledes slags person end Andersen, fortæller Frode Christiani.

Faderen viste Victor Hansen en træstub, hvori han havde fundet en meget sjælden bille. Da de var nået frem til stubben, gik Christiani diskret væk, så Victor Hansen i uforstyrrethed kunne finde sin bille.

Men da Christiani så kom tilbage, havde Victor Hansen fuldstændig splittet stubben ad – og den var tømt for alt levende. Det var ikke noget der passede Christiani, og højesteretsdommeren blev ikke inviteret til at komme igen senere!

Samtidig med Christiani virkede også en anden billesamler på Fyn, nemlig K.Hartvig Jensen, der kom til Fyn i 1939 og boede i Odense. De to havde god kontakt til hinanden og var på ekskursioner sammen, men bekendtskabet blev af relativ kort varighed, da Christiani døde i 1944.

Christiani blev medlem af Entomologisk Forening i 1940 og forblev medlem af foreningen til sin død.

Christiani gik på pension i foråret 1944 og døde i Svendborg samme år, den 20. december. Han ligger begravet på Søllerød Kirkegård.

Efter hans død kom billesamlingen til Zoologisk Museum, København. Frode Christiani erindrer hvordan insektskabet blev afhentet af 2 herrer iført store seler, hvormed de ”holdt skabet svævende”. Det blev kørt til havnen og derfra udskibet til København.

Hvor stor Christianis samling var,

foreligger der ikke nogen præcis opgørelse over. Ole Martin, Zoologisk Museum, anslår at den formentlig har omfattet ca. 10.000 individer, alle med en etiket påtrykt ”Svendborg Amt”; han karakteriserer den som en ”flot præpareret samling”.

Side 9

*

*

*

*

Det lykkedes Christiani at finde flere nye billearter for den danske fauna, således løbebilleren *Tachys bistratus* og torbisten *Rhyssemus germanus*, som han begge fandt på sydkysten af Ærø, ved Trappeskov. Den lille vandkalv *Bidessus grossepunctatus* var også ny for landet, da Christiani i 1939 fandt 2 eksemplarer af den ved Kirkeby ved Svendborg, men arten blev dengang sammenblandet med *Bidessus unistriatus* (jf. Holmen, 1979).

Blandt Christianis mange andre interessante billefund kan særligt fremhæves fund af løbebilleren *Pterostichus punctulatus* fra Ristinge Klint, 1 eks. 1941; det er det eneste fund der foreligger af arten fra Fyns-området, og arten er i dag yderst sjælden her i landet. Løbebilleren *Ophonus signaticornis* fandt Christiani på Tåsinge i 1929 (West, 1933) – omstændighederne ved fundet er ikke beskrevet, men formentlig har der været tale om et strandfund; arten er inden for de senere år fundet i antal på strandbredder på det sydlige Langeland. Fra Svendborg-området kan der også være grund til at fremhæve løbebillerne *Stenolophus skrimshiranus* (i antal ved et leret vandhul i Græsholmene v. Svendborg, sept. 1930; West 1933) og *Harpalus xanthopus* (Tåsinge og Svendborg; West 1947) samt den spanske flue, *Lytta vesicatoria* (Svendborg, 1 eks.;

West 1947), som nu synes at være helt forsvundet fra landet. Også træbukken *Strangalia nigra* og heteroméren *Tetratoma ancora* hører til blandt Christianis gode fund fra Svendborg-egnen. Fra Tranekær på Langeland foreligger fund af skygebilleren *Diaperis boleti* og af rovbillerne *Quedius truncicola* og *Velleius dilatatus* – sidstnævnte ”iagttaget flyvende til *Vespa crabro*'s redehul”, og på Ristinge og Ærø fandt han brakvandssivbukken *Macrolea mutica* (West 1947).

Referencer:

- Holmen, M., 1979: Fire vandkalve nye for Danmark med oplysninger om deres udbredelse og levevis (Coleoptera: Dytiscidae). - Entomologiske Meddelelser 47: 89-95.
 West, A., 1933: Tillæg og rettelser til fortegnelserne over de danske Coleoptera. II. - Entomologiske Meddelelser 18: 359-400.
 - , 1942: Fortegnelse over Danmarks Biller. - Entomologiske Meddelelser 21: 1 - 664.
 - , 1947: Tillæg I til Fortegnelse over Danmarks Biller. - Entomologiske Meddelelser 25: 3 - 141.
 - , 1947: O. G. Christiani. - Entomologiske Meddelelser 25: 148.

●
 Side 10

*

*

*

*

Billeundersøgelser i Tofte Skov

Af
Viggo Mahler

I midten af 1970'erne så jeg et ældre foto af en gammel eg med to kæmpemæssige reder af sort stork. I teksten blev desuden oplyst, at den ene rede havde været benyttet af både havørn og ravn. Fotoet var fra Tofte Skov, og lige siden har området for mig været et ønskemål for billeundersøgelser. Det har samtidig været utilgængeligt med et 25 km langt, højt hegn og afvisende ejere, først Lindborg Gods og siden Codan.

I 2001 blev Tofte Skov købt af Aage V. Jensens Fonde, og dermed var mulighederne for at undersøge området meget større. En henvendelse til Fondene i februar 2003 gav det meget positive svar, at vi var hjertelig velkomne til at foretage billeundersøgelser, og at vi kunne bo i Fondenes hus, Bækhuset, når der ikke er optaget. Det ligger lige udenfor hegnet.

Hvis man vil besøge området, skal man have en aftale med skovfoged Birgit Knudsen, tlf. 98588047. Det er dog bedst, at denne aftale går gennem mig (tlf. 86890550), idet Birgit har udnævnt mig til koordinator af indsamlinger og registreringer. Det betyder også, at jeg modtager og sammenskriver fundlister, med angivelse af delområde for hvert fund.

Tofte Skov området er stort, over 4000 ha, hvoraf halvdelen er højmo-

se. 1000 ha er heder og sletter, og der er 500 ha løvskov og 500 ha nåleskov, foruden næsten 7 km Kattegatkyst. Der er en ret stor bestand af vildsvin, kronvildt og råvildt.

De bedst undersøgte områder indtil nu er Bøgebakken og Bønderskoven. Bøgebakken er en stejl bakke, der som en ø rager ud i højmosen mod vest. På skrænterne er der gammel bøgeskov med mange døde og knækkede eller væltede træer. Ved foden af skrænten er der en flot ellesump, der går over i birkemose, inden højmosen begynder. Bønderskoven i den sydlige del af området er en flot, åben græsningsskov med især gammel eg og birk.

Resultater

I løbet af 2003 har flere billefolk undersøgt området. Ole Martin har bidraget med relativt få fund, men ellers har kun Jan P. og Palle færdiggjort deres fundliste for 2003. Palle har en meget fyldig liste, og Jan P. har (som ventet) en kolossal lang liste. Jeg har selv en del fund, men er langt fra færdig med gennemgangen (nu igen!). Desuden kan der snart forventes lister fra enkelte andre.

Der er indtil nu registreret ca. 800 billearter, og totalen for 2003 vil nok blive ca. 850 arter.

Det mest spændende fund er nok den nye danske art *Plectophloeus erichsoni*, som Palle sigtede et eks. af på Bøgebakken. Desværre har vi endnu ikke kunnet finde flere af den. Det er vel også værd at nævne

Side 11

*

*

*

den tidligere så omtalte ”*Hoplocephala*”, *Neomida haemorrhoidalis*, der er ret udbredt i tønder- svampe i Bønderskoven.

Nogle af de interessante arter fra forskellige biotoper.

Indikatorarter for gammel skov

Ptenidium gressneri
Ptenidium turgidum
Stenichnus godarti
Microscydmus nanus
Microscydmus minimus
Acrulia inflata
Phyllodrepa melanocephala
Phyllodrepa gracilicornis
Euplectus brunneus
Euplectus bescidicus
Euplectus infirmus
Plectophloeus erichsoni
Plectophloeus nubigena
Batrisodes venustus
Quedius truncicola
Quedius microps
Quedius scitus
Atrecus longiceps
Mycetoporus eppelsheimianus
Acrotona sylvicola
Acrotona troglodytes
Gyrophæna boleti
Abraeus granulum
Abraeus perpusillus
Agrius laticornis
Aplotarsus incanus
Calambus bipustulatus
Ampedus nigrinus
Pyropterus nigroruber
Absidia schoenherri
Tillus elongatus
Epuraea neglecta
Epuraea silacea
Rhizophagus cribratus

Uleiota planata
Cryptophagus pallidus
Triplax russica
Latridius consimilis
Enicmus testaceus
Stephostethus alternans
Cis lineatocribratus
Hallomenus axillaris
Abdera affinis
Neomida haemorrhoidalis
Anaspis marginicollis
Anoplodera scutellata
Pyrrhidium sanguineum
Mniophila muscorum
Dissoleucas niveirostris
Attelabus nitens
Anthonomus humeralis

Øvrige biotoper

<i>Agonum ericeti</i>	højmose
<i>Trechus rivularis</i>	skovsump
<i>Pterostichus anthracinus</i>	skovsump
<i>Phyllodrepa melis</i>	grævlinge- grave
<i>Staphylinus caesareus</i>	skovsletter
<i>Thiasophila canaliculata</i>	<i>Formica</i> <i>exsecta</i>
<i>Dinarda hagensii</i>	<i>Formica</i> <i>exsecta</i>
<i>Atheta strandiella</i>	højmose
<i>Cypha nitida</i>	kompost
<i>Aphodius coenosus</i>	gødning
<i>Aphodius uliginosus</i>	gødning
<i>Aphodius borealis</i>	gødning
<i>Meligethes bidentatus</i>	<i>Genista</i>
<i>Corticaria fulva</i>	kompost
<i>Meloe violaceus</i>	skovsletter
<i>Pelenomus waltoni</i>	<i>Polygonum</i>
<i>Coeliodes nigratarsis</i>	højmose

Side 12

*

*

*

Danske navne på Danske biller

Af
Palle Jørum

Med publikationen "Danske navne på danske biller" fik vi præsenteret navnene på ca. 1200 af de henved 4700 arter af biller der lever i Danmark

Mange af navnene

er heldigvis gode, ikke underligt især de gamle folkenavne som gåsebille, bøghjort og hvad de nu alle sammen hedder. Men også flere nykonstruerede navne gør sig godt - fx Sv.E.Abrahamsens navn til Endomychiderne: "Svampe-høns". Men andre er absolut ikke vellykkede og bør erstattes af noget bedre - eventuelt helt udgå, indtil vi står med mere acceptable alternativer. Nogle af navnene er for lange og omstændelige, eller de ligger bare ikke godt i munden (det sidste er naturligvis en smagssag - undskyld!), andre misvisende eller intetsigende. Jeg har tidligere berørt emnet i Heterocerus (nr. 8) hvor jeg slog til lyd for at vi netop brugte Heterocerus som et forum, hvor nye navneforslag kunne bringes frem og diskuteres. Nu tager jeg mig selv på ordet og foreslår en række justeringer af de danske navne på en række løbebiller. Jeg håber du vil tage dig tid til at overveje nedenstående liste, hvor jeg netop dels foreslår nye navne, dels

går ind for at en række navne ties ihjel indtil vi har noget bedre. En af grundene til at der er så mange umulige navne på løbebiller er at forfatterne til bogen har medtaget alle Jensen-Haarups gamle navne, hvor der ikke var noget nyere og bedre alternativ (J.-H. satte navn på samtlige dengang kendte danske løbebiller - et stort projekt som uundgåeligt førte til et kvalitetsmæssigt noget blandet produkt). Ud over de arter, jeg har medtaget, er du naturligvis meget velkommen til at tage navne på andre arter op til revision.

Jeg foreslår at du mailer dine navneforslag til mig; så vil jeg, alt afhængig af omfanget af tilbagemeldinger, enten bringe en liste med navneændringsforslag i det næste nummer af Heterocerus eller maile direkte med dem der har interesse i sagen. For interesserede kan nævnes, at Håkan Ljungberg i det svenske "Entomologisk Tidskrift" (vol.120, hft.4, 1999) har præsenteret svenske navne på samtlige de i Sverige forekommende løbebiller. Jeg forestiller mig nu ikke, at vi partout skal have danske navne på samtlige vore løbebiller - for især mange af de små arter er værdien heraf vist til at overse

Forfattergruppen bag "Danske navne...." har en række anbefalinger til hvad der bør lægges vægt på ved fastlæggelsen af de danske

Side 13

*

*

*

*

navne. Hovedindholdet er gengivet i Heterocerus nr. 8.

Jeg synes det er vigtigt at alle de rød- og gullistede arter får et dansk navn. Derudover vil det jo nok være rimeligt at begrænse ændringerne i forhold til bogen til det

mindst mulige.

Jeg ser frem til at modtage dine navneforslag!

”Projekt Danske Dyrenavne”:

www.dyrenavne.com

Forslag til ændringer – eller blot idéer til overvejelse

<i>Nebria salina</i>	-	Hedefladløber
<i>Notiophilus aesthuans</i>	-	Smal spejlløber
<i>Notiophilus germinyi</i>	-	Hedespejlløber
<i>Notiophilus rufipes</i>	-	Rødbenet spejlløber
<i>Calosoma auropunctatum</i>	Strandpupperøver	Ikke helt dækkende. Skal det ændres? – evt. til guldplettet pupperøver
<i>Carabus clathratus</i>	Dyndløber	Skal det ændres?
<i>Carabus cancellatus</i>	Overdrevsløber	Skal det ændres?
<i>Carabus problematicus</i>	Jysk Løber	Skal det ændres? – evt. blå løber
<i>Cicindela sylvatica</i>	Stor Sandspringer	Hedesandspringer kunne være et måske bedre alternativ (tysk: Heide Sandläufer)
<i>Cicindela maritima</i>	Klitsandspringer	Er strand- eller måske kystsandspringer bedre?
<i>Dyschirius luedersi</i>	-	? (navn næppe nødvendigt)
<i>Dyschirius intermedius</i>	-	? (navn næppe nødvendigt)
<i>Dyschirius laeviusculus</i>	-	? Bør have navn. – Klinttunnelløber? -Skrænttunnelløber?
<i>Bembidion lampros</i>	Markglansløber	Er blank glansløber bedre (passer bedre med det latinske navn)

Side 14

*

*

*

*

<i>Bembidion properans</i>	-	? (navn næppe nødvendigt)
<i>Bembidion obtusum</i>	But Glansløber	Dårligt navn – ”but” kan ikke stå
<i>Bembidion bipunctatum</i>	Grubet Glansløber	Kan vi ikke finde et der ligger tættere op ad det latinske ? – fx
<i>Bembidion obliquum</i>	Forskelligpletet	Virker tungt og intetsigende. Drop-
<i>Bembidion ephippium</i>	-	Forslag: Sadelglansløber (ep hip-
<i>Bembidion articulatum</i>	Forskelligfarvet Glansløber	Virker tungt og intetsigende. Drop- pes! (articulatum = leddet, men det
<i>Bembidion doris</i>	Rødbenet Glansløber	Dorisk glansløber kunne være et alternativ
<i>Bembidion gilvipes</i>	Kortstribet Glansløber	Gulbenet er bedre (gilvus = bleggul)
<i>Bembidion clarkii</i>	Clarks Glansløber	Det er den slags navne forfatterne af ”Danske navne..” fraråder. ?
<i>Bembidion transparentens</i>	-	? (navn næppe nødvendigt)
<i>Bembidion quadrimaculatum</i>	Lille Firpletet Glansløber	3-leddede navne bør undgås. Men her nok o.k. (bør det være
<i>Bembidion humerale</i>	Skulderpletet Glansløber	Korrekt og dækkende – men lidt langt. Alternativer: højmoseglans-
<i>Bembidion quadripustulatum</i>	-	Forslag: Fireprikket glansløber
<i>Bembidion iricolor</i>	Marskglansløber	Muligt alternativ: Perlemorsglansløber eller Iriserende glansløber
<i>Bembidion lunulatum</i>	-	? (navn næppe nødvendigt)
<i>Bembidion aeneum</i>	Strandglansløber	Muligt alternativ: Bronzeglansløber
<i>Bembidion mannerheimii</i>	Mannerheims Glansløber	Det er den slags navne forfatterne af ”Danske navne..” fraråder. ? (navn næppe nødvendigt)
<i>Bembidion deletum</i>	Lille Grøn Glansløber	3-leddede navne bør undgås. Forslag: Skinnende glansløber
<i>Bembidion stephensi</i>	Stor Grøn Glansløber	3-leddede navne bør undgås. Forslag: Grøn glansløber
<i>Bembidion maritimum</i>	Vadeglansløber	Muligt alternativ: Kystglansløber ell. havglansløber

Side 15

*

*

*

*

<i>Bembidion tetracolum</i>	Stor Glansløber	Ikke ret dækkende (<i>lunatum</i> er jo større) – kan der ikke findes noget bedre ?
<i>Bembidion bruxellense</i>	Brysselsk Glansløber	Et træls navn!!
<i>Bembidion obscurellum</i>	-	? (navn næppe nødvendigt) – evt. Klitglansløber
<i>Tachyta nana</i>	-	Forslag: stubløber (svensk: stubblöpare)
<i>Pterostichus longicollis</i>	Lille Flad Jordløber	3-leddede navne bør undgås. Forslag: Langhalset jordløber
<i>Pterostichus crenatus</i>	Uanselig Jordløber	Ikke noget godt navn. – Forslag: Engjordløber
<i>Calathus ambiguus</i>	-	??
<i>Calathus cinctus</i>	-	??
<i>Calathus mollis</i>	Brun Torpedoløber	Forslag: Klittorpedoløber
<i>Calathus micropterus</i>	Uvinget Torpedoløber	Forslag: Skovtorpedoløber
<i>Calathus rotundicollis</i>	Begsort Torpedoløber	Forslag: Krattorpedoløber
<i>Olisthopus rotundatus</i>	Planløber	Navnet ikke godt. Kan evt. indlemmes i kvikløberne ? - (så fx flad kvikløber eller måske he-
<i>Agonum viduum</i> (Panzer, 1797)	-	? (er navn nødvendigt ?)
<i>Agonum hypocrita</i>	-	? Bør have navn. – Forslag: Mosekvikløber
<i>Agonum afrum</i>	Alm. Kvikløber	Intetsigende – men det er måske svært at finde noget andet ?
<i>Agonum duftschmidi</i>	-	?
<i>Agonum fuliginosum</i>	Kort Kvikløber	Kan vi ikke finde noget bedre ? Mørk kvikløber ??
<i>Agonum thoreyi</i>	Langstrakt Kvikløber	Jeg synes ikke det er godt. – Alternativ: Sumpkvikløber (lever i rørsumpen ved søer)
<i>Amara strenua</i>	Vadehavsovalløber	Helt i skoven, set i lys af seneste fund. – Alternativ: Engovalløber ???

Side 16

*

*

*

*

<i>Amara tricuspidata</i>	-	Bør have navn. Forslag: Tretornet
<i>Amara communis</i>	But Ovalløber	“But” bør ikke stå alene. – Forslag:
<i>Amara convexior</i>	Bred Ovalløber	Dårligt. Droppes.
<i>Amara lunicollis</i>	Dansk Ovalløber	Giver ikke megen mening. Drop- pes.
<i>Amara aenea</i>	Alm. Ovalløber	Kan vel bruges. Men er noget i retning af messing- eller bronze- ovalløber mon ikke bedre ?
<i>Amara spreta</i>	Variabel Ovalløber	Dårligt. Forslag: Klitovalløber.
<i>Amara eurynota</i>	Flad Ovalløber	Kan vel bruges. Forslag: Mark- ovalløber
<i>Amara tibialis</i>	Dværgagtig Oval- løber	Hvorfor ikke bare: Dværgovalløber
<i>Amara fusca</i>	-	Forslag: mørk ovalløber
<i>Amara cursitans</i>	Mørk Ovalløber	Dårligt valgt til denne art. Udgår. Forslag ??
<i>Amara municipalis</i>	Tvivlsom Ovallø- ber	Elendigt navn. For- slag: ??
<i>Amara quenseli</i>	Smalbrystet Oval-	Dårligt. Udgår. Forslag ??
<i>Amara bifrons</i>	Lys Ovalløber	Dårligt ? Forslag: ??
<i>Amara praetermissa</i>	Lysrandet Ovallø- ber	Ikke dækkende. Måske noget der går på det brede pronotum. Bred- halset ovalløber ??
<i>Amara crenata</i>	Smal Ovalløber	??
<i>Amara apricaria</i>	Mørkebrun Ovalløber	??
<i>Amara majuscula</i>	-	Bør have et navn
<i>Amara consularis</i>	-	Navn næppe nødvendigt (konsulens ovalløber er vist for
<i>Amara gebleri</i>	-	??
<i>Badister meridionalis</i>	-	Forslag: Engsumpløber
<i>Harpalus rufipalpis</i>	-	
<i>Harpalus anxius</i>	-	●

Side 17

*

*

*

*

<i>Anisodactylus</i>	Bredløbere	Virker ikke godt. Andre forslag ?? Kan Engløbere måske bruges ?
<i>Trichocellus cognatus</i>	Hedemosevinterløber	Er det ikke lidt for omstændeligt ? – hvad med tørvevinterløber ?
<i>Acupalpus consputus</i>	Forlænget Moseløber	Forslag: Lang eller aflang moseløber
<i>Lebia cyanocephala</i>	-	Forslag: Blåvinget græsløber
<i>Demetrias atricapillus</i>	-	?smalløber (Krat- eller marksmalløber ??)

●

Fra Heterocerus-redaktionen

Alle læsere af HETERO CERUS opfordres til allerede nu at tænke på indlæg til det næste nummer.

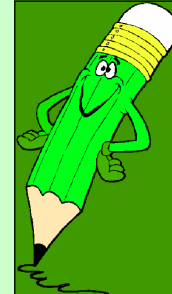
Bemærk at HETERO CERUS er skrevet for dig for at du og vi øvrige billefolk har mulighed for at følge med i hvad der sker af spændende nyt indenfor den danske billeverden.

Oapfordring

De modtagere af HETERO CERUS, som ikke var til stede på årsmødet og som derfor af gode grunde ikke har betalt, opfordres hermed til at indbetale kr. 10,- til redaktionen – gerne i form af frimærker. Bemærk det lave beløb i år der er fremkommet ved et lille overskud i kassebeholdningen. Manglende indbetaling vil vi tillade os at betragte som udtryk for, at man ikke ønsker at modtage nyhedsbrevet fremover.

Redaktionens adresse:

Palle Jorum
Åløkken 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 65 96 08 68

Jan Boe Runge
Sneglehatten 90,
5220 Odense SØ
Tlf.: 66 15 50 41

Ønsker du at sende en mail til en af ovennævnte personer kan du benytte Dansk Entomologisk Forenings hjemmeside:

<http://www.entoweb.dk>

klik på “downloads”

Side 18

*

*